ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
G. FEDERICO MANCINI
της 1ης Ιουνίου 1988 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Το Verwaltungsgericht της Φραγκφούρτης ζητεί από το Δικαστήριο ερμηνεία των διατάξεων των δύο κανονισμών που ρυθμίζουν τις εισαγωγές και εξαγωγές βοείων κρεάτων, καθώς και έλεγχο του κύρους μιας τρίτης πράξεως με την οποία η Επιτροπή ανέστειλε προσωρινώς τον προκαθορισμό των επιστροφών λόγω εξαγωγής των εν λόγω προϊόντων.

Την Παρασκευή 10 Φεβρουαρίου 1984, η γερμανική επιχείρηση Moksel υπέβαλε στον Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung της Φραγκφούρτης, γερμανικό οργανισμό παρεμβάσεων στο γεωργικό τομέα (στο εξής: BALM), 155 αιτήσεις για χορήγηση αντιστοίχου αριθμού πιστοποιητικών εξαγωγής βοείου κρέατος με προκαθορισμό της επιστροφής λόγω εξαγωγής και των νομισματικών εξισωτικών ποσών. Με απόφαση της 14ης Μαΐου 1984 ο BALM απέρριψε τις αιτήσεις αυτές επικαλούμενος τον κανονισμό 387/84, της 15ης Φεβρουαρίου 1984 (ΕΕ L 46, σ. 39), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ δύο μέρες αργότερα. Δυνάμει του κανονισμού αυτού, ο οποίος εκδόθηκε με τη διαδικασία του επείγοντος, η Επιτροπή ανέστειλε για την περίοδο από 17 έως 21 Φεβρουαρίου 1984 τον προκαθορισμό των επιστροφών.

Κατά το άρθρο 8 α, παράγραφος 2, του κανονισμού 2377/80, της 4ης Σεπτεμβρίου 1980 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/021, σ. 169) — διάταξη που προστέθηκε με τον κανονισμό 2798/81, της 28ης Σεπτεμβρίου 1981 (ΕΕ L 275, σ. 24) — τα εν λόγω πιστοποιητικά χορηγούνται «την πέμπτη εργάσιμη ημέρα που ακολουθεί την ημέρα της καταθέσεως της αιτήσεως, εφόσον — και το στοιχείο αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί — δεν έχουν ληφθεί κατά το διάστημα αυτό *ειδικά μέτρα*». Κατά την άποψη του BALM ο κανονισμός 387/84 πρέπει να θεωρηθεί ως ειδικό μέτρο. Εφόσον δε, δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη το Σάββατο κατά τον υπολογισμό των πέντε εργασίμων ημερών, η τελευταία εργάσιμη ημέρα για τη χορήγηση των εν λόγω πιστοποιητικών ήταν η Παρασκευή 17, η οποία ενέπιπτε στην περίοδο αναστολής που προέβλεπε ο κανονισμός 387/84. Για το λόγο αυτόν απορρίφθηκαν οι αιτήσεις της Moksel. Η τελευταία προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του Verwaltungsgericht της Φραγκφούρτης το οποίο, βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, υπέβαλε στο Δικαστήριο τέσσερα ερωτήματα. Τα ερωτήματα αυτά μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

« 1) Οι αιτήσεις προκαθορισμού που υποβλήθηκαν πριν από την περίοδο αναστολής, για τις οποίες όμως πρόκειται να ληφθεί απόφαση κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, μπορούν νομίμως να απορριφθούν;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, μπορεί να αποκλεισθεί το Σάββατο από τον υπολογισμό των πέντε ημερών που προβλέπει ο κανονισμός 2377/80;

3) Είναι έγκυρος ο κανονισμός 387/84, αν εξεταστεί υπό το πρίσμα της υποχρεώσεως αιτιολογίας και, σε περίπτωση

* Μετάφραση από τα ιταλικά.

καταφατικής απαντήσεως, εφαρμόστηκε ορθώς στην παρούσα υπόθεση, όσον αφορά την προϋπόθεση της άκρως επειγούσης περιπτώσεως;

4) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα τρία προηγούμενα ερωτήματα, ο εθνικός οργανισμός παρεμβάσεως μπορεί να χορηγήσει αναδρομικώς πιστοποιητικό με προκαθορισμό των επιστροφών; »

Η εταιρία Moksel και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις στο Δικαστήριο και έλαβαν μέρος στην προφορική διαδικασία.

2. Μια σύντομη αναφορά στη σχετική κοινοτική κανονιστική ρύθμιση. Το νομικό έρεισμα του κανονισμού 387/84 — με το οποίο, επαναλαμβάνω, η Επιτροπή ανέστειλε τον προκαθορισμό των επιστροφών — είναι το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 885/68, της 28ης Ιουνίου 1968 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 108), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1504/76 της 21ης Ιουνίου 1976 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/015, σ. 171). Δυνάμει της διατάξεως αυτής και σε « άκρως επείγουσες περιπτώσεις », η Επιτροπή μπορεί να παρεκκλίνει από την κανονική διαδικασία, η οποία προβλέπει διαβούλευση με την « επιτροπή διαχειρίσεως » [βλέπε άρθρο 27 του κανονισμού 805/68, της 27ης Μαΐου 1968 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 72)] και να αναστείλει, « αφού εξετάσει την κατάσταση βάσει όλων των πληροφοριών που διαθέτει », τον προκαθορισμό των επιστροφών για περίοδο τριών εργασίμων ημερών κατ' ανώτατο όριο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η ίδια αυτή διάταξη προβλέπει, στο τελευταίο εδάφιο, ότι οι αιτήσεις « οι οποίες υποβάλλονται κατά την περίοδο αναστολής δεν γίνονται δεκτές ». Αντιθέτως, δεν αναφέρεται τίποτα για την τύχη των αιτήσεων που ήδη εκκρεμούν.

3. Με το πρώτο του ερώτημα το γερμανικό δικαστήριο ζητεί ακριβώς να διευκρινιστεί το τελευταίο αυτό σημείο: ερωτά, ειδικότερα, αν οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν πριν από την περίοδο αναστολής, για τις οποίες, όμως, πρόκειται να ληφθεί απόφαση — εκ μέρους της διοικήσεως — κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου πρέπει να γίνουν δεκτές ή να απορριφθούν.

Πρέπει σχετικώς να τονιστεί ότι σε μια κατάσταση παρόμοια από νομικής και πραγματικής απόψεως, που αφορούσε όμως τον τομέα των γαλακτοκομικών προϊόντων, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ως εξής: « μέτρο αναστολής του προκαθορισμού των επιστροφών λόγω εξαγωγής (το οποίο η Επιτροπή είχε λάβει υπό τους όρους που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο), πρέπει να θεωρείται (βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας) ως " ειδικό μέτρο ". Κατά συνέπεια ... [μετά τη λήψη του μέτρου], οι αιτήσεις προκαθορισμού που υποβλήθηκαν πριν από την εν λόγω αναστολή, για τις οποίες, όμως, πρόκειται να ληφθεί απόφαση κατά τη διάρκεια της προθεσμίας αναμονής, είναι απαράδεκτες, όπως και οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αναστολής » (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1983 στην υπόθεση 276/82, De Beste Boter, Συλλογή 1983, σ. 33331, σκέψεις 11 και 16).

Παρά τις αμφιβολίες και τις επιφυλάξεις που διατύπωσε το παραπέμπον δικαστήριο ως προς την απόφαση αυτή, τίποτε δεν δικαιολογεί διαφορετική ή αντίθετη λύση στην παρούσα υπόθεση. Πράγματι, όπως προκύπτει από το σκεπτικό της προαναφερθείσης αποφάσεως και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ver-Loren van Themaat, το σύστημα της « αναστολής της εφαρμογής αποφάσεων που προβλέπουν τον εκ των προτέρων καθορισμό των εισφορών και των επιστροφών σε διαφόρους τομείς της κοινής οργανώσεως αγοράς ... " έχει προβλεφθεί με σκοπό τη σταθεροποίηση των εμπορικών συναλλαγών ". Η δυνατότητα λήψεως ειδικών μέτρων αποβλέπει στο να αποφεύγεται, " σε περίπτωση ασυνήθους προ-

σφυγής των ενδιαφερομένων στο σύστημα αυτό, η δημιουργία δυσχερειών στη σχετική αγορά" » (σκέψη 7).

Οι ίδιοι αυτοί λόγοι συγκυρίας δικαιολογούν τη θέσπιση, στον τομέα του βοείου κρέατος, των κανονισμών 1504/76 και 2798/81 και των άρθρων 5, παράγραφος 4 και 8 α αντιστοίχως. Όπως σαφώς προκύπτει από το σύνολο των κανόνων αυτών, η δυνατότητα αναστολής, σε ειδικές περιστάσεις, του προκαθορισμού των εισφορών και των επιστροφών αποβλέπει κυρίως στην « προστασία της λειτουργίας του συστήματος του προκαθορισμού των επιστροφών κατά της διενέργειας αιφνίδιων, μαζικών και συχνά κερδοσκοπικών εξαγωγών » (σκέψη 14). Βεβαίως, το άρθρο 5, παράγραφος 4, ορίζει ότι απαράδεκτες κρίνονται εκείνες μόνο οι αιτήσεις οι οποίες υποβάλλονται κατά την περίοδο αναστολής. Ωστόσο, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, είναι προφανές ότι « η πρακτική αποτελεσματικότητα της αναστολής θα κινδύνευε σοβαρά », αν το απαράδεκτο δεν θα μπορούσε να περιλάβει και τις αιτήσεις προκαθορισμού που υποβλήθηκαν πριν από την περίοδο αυτή. Συνεπώς — όπως τονίζει το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα απόφαση De Beste Boter — « η απόρριψη των αιτήσεων αυτών δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 5, παράγραφος 4 » (σκέψη 19).

Πρέπει, συνεπώς, να δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

4. Οι σκέψεις που αναπτύχθηκαν ανωτέρω μας οδηγούν στην εξέταση του τρίτου ερωτήματος, το οποίο αναφέρεται στο κύρος του κανονισμού 387/84. Το παραπέμπον δικαστήριο — όπως προανέφερα — διατυπώνει αμφιβολίες ως προς την επάρκεια της αιτιολογίας του· θεωρεί, εξάλλου, ότι η πραγματική προϋπόθεση — δηλαδή η άκρως επείγουσα περίπτωση — που απαιτείται ώστε να είναι νόμιμη η λήψη ειδικού μέτρου όπως η αναστολή, δεν συνέτρεχε στην παρούσα περίπτωση.

Δεν μπορώ να δεχθώ τις επικρίσεις αυτές. Σε ό,τι αφορά το πρώτο σημείο, πρέπει να παρατηρηθεί ότι σύμφωνα με την πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού η αναστολή των προκαθορισμών αποφασίστηκε λόγω της « αστάθειας » των τιμών που χαρακτήριζε την αγορά βοείου κρέατος. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές — όπως αναφέρεται στις εν λόγω αιτιολογικές σκέψεις — « η μείωση, από 11ης Φεβρουαρίου 1984, των επιστροφών για τα νωπά ή διατηρούμενα σε ψύξη κρέατα είναι δυνατό να επιφέρει προκαθορισμούς των επιστροφών για *κερδοσκοπικούς σκοπούς* » (η υπογράμμιση δική μου). Λαμβανομένης, όμως, υπόψη της φύσεως και του σκοπού του εν λόγω κανονισμού, νομίζω ότι από τις διευκρινίσεις αυτές προκύπτει « κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής ... [ώστε να επιτρέπει] στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου ... και στο Δικαστήριο να ασκεί τον έλεγχό του » (απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 292 και 293/81, Lion et Lioret & Haentjens κατά FIRS, Συλλογή 1982, σ. 3887, σκέψη 18). Πρέπει να προστεθεί ότι το Δικαστήριο κατέληξε σε ανάλογο συμπέρασμα και σε ό,τι αφορά τον κανονισμο 2993/80 και ότι, τηρουμένων των αναλογιών, η πράξη αυτή εκδόθηκε με αιτιολογία και ουσιαστικές διατάξεις όμοιες με εκείνες της νομοθετικής πράξεως που είχε προηγουμένως κριθεί (προαναφερθείσα απόφαση De Beste Boter, σκέψη 10).

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη παρατήρηση του Verwaltungsgericht, από τη δικογραφία προκύπτει ότι στις αρχές του 1984 η μέση τιμή βοείου κρέατος στην παγκόσμια αγορά (που αποτελεί το στοιχείο αναφοράς για τον καθορισμό του ύψους της επιστροφής λόγω εξαγωγής) σημείωσε απότομη άνοδο, ανώτερη

του 4 %. Η αύξηση αυτή είχε ως συνέπεια τη μείωση του εν λόγω ποσού, όπως εγκαίρως αποφασίστηκε με τον κανονισμό 355/84, της 10ης Φεβρουαρίου 1984 (ΕΕ L 40, σ. 18), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την ίδια ημέρα.

Εξάλλου, από τα στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή προκύπτει ότι παρά την ταχεία λήψη μέτρων, εντός της ιδίας ημέρας της 10ης Φεβρουαρίου — τελευταίας ημέρας για τη χορήγηση πιστοποιητικών με το « παλαιό » ποσοστό επιστροφής (ευνοϊκότερο) — υποβλήθηκαν αιτήσεις για έκδοση πιστοποιητικών με προκαθορισμό για συνολική ποσότητα 15 880 τόνων κρέατος, δηλαδή για ποσότητα δέκα έως είκοσι φορές μεγαλύτερη από την κανονική. Η Επιτροπή, εξάλλου, ενημερώθηκε για τις αιτήσεις αυτές, καθώς και για εκείνες που υποβλήθηκαν την Παρασκευή 10 και τη Δευτέρα 13 Φεβρουαρίου 1984, κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία, ώρα 16.00. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, η αναστολή αποτελούσε το μόνο κατάλληλο μέσο από όσα προσφέρει το κοινοτικό δίκαιο στην Επιτροπή για την προστασία του συστήματος του προκαθορισμού κατά της υποβολής αιτήσεων για « αιφνίδιες, μαζικές και συχνά κερδοσκοπικές εξαγωγές », οι οποίες υποβάλλονται όταν η κατάσταση της αγοράς είναι όμοια μ' αυτήν που εκτέθηκε ανωτέρω. Συνεπώς, η θέσπιση ενός τέτοιου μέτρου είναι απόλυτα δικαιολογημένη.

5. Με το δεύτερο ερώτημά του το παραπέμπον δικαστήριο ερωτά αν πρέπει να αποδοθεί στον όρο « Werktag » (άρθρο 8 α) η έννοια που έχει ο όρος « Arbeitstag », ο οποίος χρησιμοποιείται στον κανονισμό 1182/71 της 3ης Ιουνίου 1971, περί καθορισμού των κανόνων που εφαρμοζόνται στις προθεσμίες, ημερομηνίες και διορίες (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 131). Αν αυτό συμβαίνει πρέπει, πράγματι, να αποκλεισθεί το Σάββατο από τον υπολογισμό των πέντε εργασίμων ημερών που προβλέπει η πρώτη από τις δύο αυτές διατάξεις.

Και στο ζήτημα αυτό η απάντηση πρέπει να είναι καταφατική. Πρέπει να σημειωθεί, ότι δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 1182/71 θεωρούνται ως « εργάσιμες ημέρες, όλες οι ημέρες εκτός από τις αργίες, τις Κυριακές και τα Σάββατα » και ότι, κατά το άρθρο 8 α τα πιστοποιητικά εξαγωγής εκδίδονται « την πέμπτη εργάσιμη ημέρα που ακολουθεί την ημέρα της καταθέσεως της αιτήσεως ». Καίτοι στις αποδόσεις των εν λόγω κανονισμών στη γερμανική και ισπανική γλώσσα χρησιμοποιήθηκαν δύο διαφορετικές εκφράσεις για την απόδοση του εν λόγω όρου (« Arbeitstage » και « Werktage », « dias hábiles » και « dia laborable »), είναι ωστόσο βέβαιο ότι στις αποδόσεις των κανονισμών στη δανική, αγγλική, γαλλική, ιταλική, ολλανδική και πορτογαλική γλώσσα χρησιμοποιήθηκε η ίδια λέξη (arbejdstag/arbejdsdag· working days/working day· jours ouvrables/jours ouvrables· giorni lavorativi/giorno lavorativo· werkdagen/werkdag· dias úteis/dia útil).

Πέραν αυτού, είναι γνωστό ότι σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων ενός κοινοτικού κανόνα δικαίου « οι απαιτήσεις τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου όσο και της αρχής της ισότητας [επιβάλλουν] ... να δίδεται σε διάταξη ... η οποία δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και της σημασίας αυτής, σε όλη την Κοινότητα αυτοτελής και ομοιόμορφη ερμηνεία, η οποία πρέπει να ανευρίσκεται με βάση τα συμφραζόμενα και το σκοπό που επιδιώκει η σχετική κανονιστική ρύθμιση » (απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 1984 στην υπόθεση 327/82, Ekro κατά Produktschap voor Vee en Vlees, Συλλογή 1984, σ. 107, σκέψη 11).

Είναι, όμως, προφανές ότι προκειμένου για τον καθορισμό της υποχρεωτικής προθεσμίας των πέντε ημερών για τη χορήγηση των εν λόγω

πιστοποιητικών, σκοπός του άρθρου 8 α είναι να καθορίσει την ίδια προθεσμία αναμονής για όλες τις εθνικές έννομες τάξεις. Συνεπώς, οι προαναφερθείσες απαιτήσεις ομοιομορφίας και ισότητας επιβάλλουν να δοθεί στον όρο « Werktag », που χρησιμοποιείται στην απόδοση στη γερμανική γλώσσα της εν λόγω διατάξεως, την έννοια της « Arbeitstag », όπως συμβαίνει και στην απόδοσή της στις υπόλοιπες γλώσσες. Εξάλλου, η λύση αυτή είναι η μόνη που είναι σύμφωνη προς τους κανόνες του κανονισμού 1182/71 τους σχετικούς με τις προθεσμίες, ημερομηνίες και διορίες στο κοινοτικό δίκαιο.

6. Ενόψει των απαντήσεων που προτείνεται να δοθούν στα ερωτήματα 3 έως 5, νομίζω ότι το τελευταίο ερώτημα του παραπέμποντος δικαστηρίου καθίσταται άνευ αντικειμένου.

7. Βάσει των όσων προαναφέρθηκαν προτείνω να δοθούν οι ακόλουθες απαντήσεις στα ερωτήματα που υπέβαλε το Verwaltungsgericht της Φραγκφούρτης με Διάταξη της 22ας Ιανουαρίου 1987, στο πλαίσιο της εκκρεμούσης ενώπιόν του διαφοράς μεταξύ της επιχειρήσεως Moksel και του Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung της Φραγκφούρτης:

« α) Το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 885/68, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του κανονισμού 1504/76, έχει την έννοια ότι οι αιτήσεις εκδόσεως πιστοποιητικών εξαγωγής με προκαθορισμό των επιστροφών λόγω εξαγωγής βοείου κρέατος που υποβλήθηκαν πριν από την περίοδο αναστολής, για τις οποίες όμως πρόκειται να ληφθεί απόφαση κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, πρέπει να απορριφθούν.

β) Ο όρος " Werktag ", που χρησιμοποιείται στην απόδοση στη γερμανική γλώσσα του άρθρου 8 α, παράγραφος 2, του κανονισμού 2377/80 έχει την έννοια ότι δεν αναφέρεται στο Σάββατο, όπως και η διάταξη του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 1182/71, περί καθορισμού των κανόνων που εφαρμόζονται στις προθεσμίες, ημερομηνίες και διορίες που προβλέπουν οι πράξεις του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

γ) Από την εξέταση των ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος του κανονισμού 387/84 της Επιτροπής, της 15ης Φεβρουαρίου 1984. »